

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในประเทศที่กำลังพัฒนา จะต้องนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เป็นที่ยอมรับกันว่าทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุดคือทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งหมายถึงมนุษย์ที่มีคุณภาพ ประเทศใดมีประชากรที่มีคุณภาพ ประเทศนั้นย่อมสามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนา

ในการที่จะพัฒนามนุษย์นั้น จะต้องมีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับมนุษย์ ซึ่งพระราชวรณีย์ (2529 : 25) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์ว่า มนุษย์เรานั้นสามารถพัฒนาได้ มนุษย์เป็นสัตว์ที่สามารถฝึกได้

ในการที่จะพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและต่อสังคมได้นั้นจะต้องใช้กระบวนการหลายกระบวนการ กระบวนการที่สำคัญก็คือ การศึกษา

การศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการช่วยพัฒนาและปลูกฝังคุณสมบัติที่พึงปรารถนาให้กับคนในสังคม โดยมุ่งส่งเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์ให้แก่สังคม รวมถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ดังนั้นการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา (เริ่ม ระหว่างบ้าน. 2527 : 3)

การประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ที่จะต้องวางรากฐานการศึกษาให้มั่นคง มุ่งต้องการที่จะปลูกฝังลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในทุกด้าน ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม การดำเนินชีวิตที่เหมาะสมในสังคม การปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อม มีความสามารถที่จะประกอบอาชีพตามควรแก่วัย และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (ไพจิตร โชติจินาสกรณ์. 2528 : 17) จะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาและการให้ความรู้แก่ประชาชนนั้นมีความสำคัญมาก เพราะถ้าคนมีความรู้ดี การปฏิบัติหน้าที่การทำงานก็มีโอกาสประสบความสำเร็จสูง สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะขาดเสียมิได้จะต้องมีความรู้คู่กันไปกับความรู้ก็คือ คุณธรรมและจริยธรรม ถ้าคนในสังคมมีคุณธรรมและ

จริยธรรมแล้ว สังคมนั้นก็จะประสบความสำเร็จ

จากแนวความคิดนี้รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยต่างก็ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวข้างต้น จึงได้กำหนดนโยบายจุดมุ่งหมายดังปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535 - 2539 ซึ่งมีใจความว่า จะมุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมือง โดยเน้นให้มีคุณธรรม จริยธรรม ปัญญา และมีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ ตลอดจนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งตนเองและดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข ภายใต้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ริเริ่มสร้างสรรค์ และนำการพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่เหมาะสม และสามารถช่วยให้การเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจและสังคมเป็นไปอย่างมีกระบวนการและราบรื่นสอดคล้องกับเงื่อนไขข้อจำกัดด้าน ทรัพยากร สภาพความต้องการของแต่ละบุคคลชุมชน และสังคม รวมทั้งก่อให้เกิดความสมดุลและ เชื่อมโยงในการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ตลอดจนความสัมพันธ์ อันดี มีความผสมกลมกลืนและได้รับประโยชน์ร่วมกันจากการพัฒนา ทั้งเมืองและชนบท (สออง คิริกุลวัฒนา. 2535 : 35 - 36)

การให้การศึกษา นั้น จะต้องคำนึงถึงทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาควบคู่ไปด้วย เพราะถ้าผู้เรียนมีความรู้สูงแต่ขาดความเจริญทางด้านจิตใจ ก็จะทำให้เกิดปัญหาขึ้นได้ ปัญหา ที่มักพบเป็นประจำของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา ได้แก่ การทะเลาะวิวาทกัน การไม่เข้าร่วม ในการทำกิจกรรม ไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน ลักขโมย พูดยด หนีโรงเรียน ก้าวร้าว การปรับตัวเข้ากับเพื่อน ๆ ไม่ได้ ฯลฯ

จากปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนรับผิดชอบ และหาทางแก้ไขปัญห อย่อย่างถูกต้อง เพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ได้รับการเรียนรู้ที่จะ หลบเลี่ยงการกระทบกระทั่งกับผู้อื่น อันจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตน จะต้องเรียนรู้ในสิทธิ ของผู้อื่น รู้จักวิธีการทำงานร่วมกับหมู่คณะ รู้จักเป็นผู้ให้และผู้รับ ผู้นำและผู้ตาม รวมทั้งความ สามารถในการเข้าใจผู้อื่น เพื่อยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน (ชัยนาท นาคบุผา. 2525 : 74)

ในการอยู่ร่วมกันนั้น มนุษย์พยายามหาวิธีการที่จะให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่น ไม่มี อุปสรรค หรือผิดพิ้งหมองใจกัน ไม่แตกแยกกัน ในที่สุดก็ค้นพบหลักเกณฑ์และวิธีการหลายอย่าง ซึ่งล้วนเป็นเหตุสนับสนุนให้การอยู่ร่วมกัน เป็นไปโดยราบรื่น และต่างก็พยายามประคับประคอง หลักเกณฑ์วิธีการไว้ให้อยู่ในหมู่คณะของตน โดยพยายามปลูกฝังให้สมาชิกในหมู่คณะและสังคม รอบ ๆ ตัว ประพฤติปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการดังกล่าวนี้ การอยู่ร่วมกันจึงเกิดความราบรื่น

สงบ เรียบร้อย (พระราชพิธีไมลี. 2526 : 97)

แนวทางที่จะช่วยลดปัญหา คือ การสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรมในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งเป็น
คุณธรรมประการหนึ่งใน 30 ประการ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (สรี
อำนวยการิสุข. 2534 : 2 - 3 ; อ้างอิงมาจาก สวัสดิ์ สุวรรณอักษร. 2529 : 18)

วิธีที่จะปลูกฝังการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นนั้น จะต้องอาศัยแนวทางที่ปฏิบัติต่อกัน
6 แนวทาง เพื่อใช้ฝึกให้นักเรียนได้พัฒนาตนเอง คือ

1. ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
2. ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันแก่คนที่ควรให้
3. การให้อภัย หมายถึง การไม่ถือโทษและยกโทษในความผิดพลาดล่วงเกินของผู้อื่น
4. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมายถึง การกระทำที่แสดงถึงไมตรีจิต เพื่อให้ผู้อื่นได้รับ

ความสะดวก

5. การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น หมายถึงการไม่เอาความคิดเห็นของตนเป็นใหญ่
6. ความเห็นอกเห็นใจ หมายถึง การที่บุคคลอื่นได้รับความเดือดร้อน ควรให้ความ

ช่วยเหลือเท่าที่สามารถทำได้

แนวทางทั้ง 6 ข้อนี้เป็นคุณธรรมลำดับที่ 27 ในคุณธรรม 30 ประการ เป็นเนื้อหาของ
จริยศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แผนการสอนที่ 4 เรื่องหลักธรรม
การอยู่ร่วมกัน และมีปรากฏอยู่ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521

ด้วยเหตุผลและความสำคัญของคุณธรรมดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรที่จะมีการศึกษา
คุณธรรมในการอยู่ร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนัก
งานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลกว่า นักเรียนมีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันแตกต่างกันอย่างไร
โดยเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนที่มีเพศต่างกัน นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งต่าง
กัน และนักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกัน เพื่อที่จะได้ทราบและสรุปเป็นข้อมูลเสนอต่อ
หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะได้ร่วมกันวางแผนงานในการดำเนินงานจัดกระบวนการเรียน
การสอน จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ และเพื่อดำเนินการปลูกฝัง พัฒนาส่งเสริมให้นักเรียน
มีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันอย่างจริงจังต่อไป

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ระหว่างนักเรียนชาย กับนักเรียนหญิง
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ระหว่างนักเรียนที่เรียน โรงเรียนในเขตเมืองกับนักเรียนที่เรียนโรงเรียนในเขตชนบท
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ระหว่างนักเรียน ที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันของ นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง นักเรียนที่เรียนโรงเรียนในเขตเมืองกับนักเรียนที่เรียนโรงเรียน ในเขตชนบท และระหว่างนักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกัน เพื่อที่จะนำผลที่ได้จาก การวิจัยไปใช้เป็นประโยชน์ต่อครูและผู้บริหารโรงเรียนในการดำเนินการจัดกิจกรรมกระบวนการ เรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและผู้ที่ เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้ร่วมกันวางแนวทางในการดำเนินงาน แก้ไข ปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริม ให้นักเรียนมีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันเพิ่มมากขึ้นและมีชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งประกอบไปด้วย 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอวังทอง อำเภอพรหมพิราม อำเภอบางระกำ อำเภอวัดโบสถ์

อำเภอบางกระทุ่ม อำเภอเนินมะปราง อำเภอนครไทย และอำเภอชาติตระการ ปีการศึกษา 2536 จำนวน 474 โรงเรียน มีห้องเรียนจำนวน 566 ห้องเรียนจำนวนนักเรียน 12,203 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2536 จำนวน 696 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling)

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คือ

3.1.1 เพศ แบ่งออกเป็น 2 เพศ คือ

3.1.1.1 เพศชาย

3.1.1.2 เพศหญิง

3.1.2 สถานที่ตั้งของโรงเรียน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1.2.1 เขตเมือง

3.1.2.2 เขตชนบท

3.1.3 อาชีพของผู้ปกครอง แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ

3.1.3.1 รับราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ

3.1.3.2 เกษตรกรรม

3.1.3.3 ธุรกิจหรือค้าขาย

3.1.3.4 รับจ้างหรืออื่น ๆ

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ คุณธรรมในการอยู่ร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ

3.2.1 ด้านความสามัคคี

3.2.2 ด้านความเสียสละ

3.2.3 ด้านการให้อภัย

3.2.4 ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

3.2.5 ด้านการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

3.2.6 ด้านความเห็นอกเห็นใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก กระทรวงศึกษาธิการ

2. โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก กระทรวงศึกษาธิการ

3. สถานที่ตั้งของโรงเรียน หมายถึง สถานที่โรงเรียนตั้งอยู่แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 เขตเมือง หมายถึง สถานที่โรงเรียนตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือในเขตสุขาภิบาล

3.2 เขตชนบท หมายถึง สถานที่โรงเรียนตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือนอกเขตสุขาภิบาล

4. คุณธรรมในการอยู่ร่วมกัน หมายถึง การที่บุคคลเกิดความรู้สึกเข้าใจ รัก ผูกพัน สุขและเกิดประโยชน์ร่วมกันในครอบครัว หมู่คณะและกลุ่มเพื่อนในโรงเรียนหรือหมู่บ้านเดียวกัน ได้แก่ ความพร้อมเพรียง ร่วมแรงร่วมใจกันในการปฏิบัติกิจการงาน การยกโทษให้แก่บุคคลที่ทำผิด การแบ่งปัน เห็นใจในความเดือดร้อนของผู้อื่น และการรับรู้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ในการอยู่ร่วมกันจำเป็นต้องมีคุณธรรมที่ใช้ปฏิบัติต่อกัน คือ

4.1 ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือกันกระทำการกิจกรรมให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

4.2 ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันแก่คนที่ควรให้ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายในตนเองด้วย

4.3 การให้อภัย หมายถึง การไม่ถือโกรธ และยกโทษในความผิดพลาดล่วงเกินผู้อื่น ไม่มีจิตใจอาฆาตพยาบาทจองเวร การให้อภัยเป็นการกระชับความเป็นมิตรอย่างดียิ่ง

4.4 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมายถึง การกระทำที่แสดงถึงไมตรีจิตเพื่อให้ผู้อื่นได้รับความสะดวก มีความพอใจ

4.5 การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น หมายถึง การไม่เอาความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นว่ามีความสำคัญเท่าเทียมกัน เพราะคนเรามีความคิดเห็นไม่เหมือนกัน ความคิดเห็นของผู้อื่นอาจมีเหตุผลที่ดีกว่าก็ได้

4.6 ความเห็นอกเห็นใจ หมายถึง การที่บุคคลอื่นได้รับความเดือดร้อนหรือประสบภัยพิบัติ ควรแสดงความเห็นอกเห็นใจยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือเท่าที่สามารถทำได้

